

ağın

DÜŞÜN VE SANAT DERGİSİ

ağın DÜŞÜN VE SANAT DERGİSİ

Sahibi
Ağın Kültür ve Dayanışma Derneği Adına
Dr. VÂKİF ÖZKUL

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
MUAMMER NİKSARLI

Yazı Kurulu
Dr.Kriton DİNÇMEN
Nihat ASYALI
Dr.Vâkîf ÖZKUL
Nihat İSPİR
Zafer GENÇAYDIN
Gülây BAYTAŞ
Altan İLTER
M.Ali BİLİR

Teknik Yönetmen
Taner BERİKMAN

Yazışma Adresi:
Necatibey Cad.Uysal Apt. No: 20/16
Tel: 230 11 54 06430-ANKARA

PTT 101843 no.lu Çek Hesabı

Gönderilen yazılar yayımlansın
yayımlanmasın iade edilmez
ve telif ücreti ödenmez.
Bu dergide yayımlanan yazılardaki
fikirler yazarlarına aittir.

Ağın Düşün ve Sanat Dergisi
ayda bir çıkar.

Yıl: 5 Sayı: 46
HAZİRAN-1995

Dizgi: İlker B. Artıran - 230 84 71
Baskı: Emeç Ofset Matbaacılık - 278 30 26

Ağın Düşün ve Sanat Dergisi muhabirleri:
İsmail BEYDEMİR : Malatya - Ağın
İ.Cengiz YÜCEL : İzmir

Kapak: 1950-Vahşen.

Soldan sağa: 1)İsmail BEYDEMİR, 2) İhsan
KEPEKÇİ, 3) Selahattin MÜLAZIMOĞLU,
4) Cancık'ın oğlu Ali, 5) Cancık'ın damadı Kemal,
6) Metin KELEŞTİMUR, 7)İhsan KARAOĞLU,
8)

SAYFA

İÇİNDEKİLER

3	Sıra Size Gelmeden <i>Prof. Zafer GENÇAYDIN</i>
4	Hiçlikte Randevu <i>Dr.Kriton DİNÇMEN</i>
8	Zaman Külü <i>Veysel GÜLTAŞ</i>
9	Birikim <i>Nuri ONAT</i>
11	İyi ki Ezberimde <i>Osman GÜLER</i>
12	Ayı Beni Korkuttu <i>M.Cavit ALPASLAN</i>
14	Kurşunlu Hahlıları <i>M.Sabri KELEMERİOĞLU</i>
15	Bir Ankara Akşamında <i>Veysel GÜLTAŞ</i>
17	Beş Kala <i>Mehmet ORHAN</i>
18	İpekböceği ve İnsan <i>Erdal YAZICI-Yıldız KALKAN</i>
20	İpekböceği <i>Dr. Vâkîf ÖZKUL</i>
22	Bulut <i>Dr. Muammer M.DOĞAN</i>
23	Genel Müzik ve Yapıları V <i>İsmail BEYDEMİR</i>
27	Fotoğraflarla Anılar <i>Aysel Soylu SERİN</i>
29	Gülmece <i>Uğur KAYA</i>
30	Haberler

SIRA SİZE GELMEDEN...

Prof. Zafer GENÇAYDIN

10 Kasım günü tüm Ankara'nın Anıtkabir'e doğru nasıl bir sevgi ve bağlılık seli gibi aktığını görmek gerekirdi. Bu yatağına sığmayan selin oluşumunda, son yıllardaki, Suudi Arabistan Riyali'ne, Amerikan Doları'na ve Alman Markı'na endeksli şeriatçı kesimin gemi azıya almasının büyük payı vardır.

Atatürkçülüğü "Atatürk fetişizmi, ölüsevicilik, putperestlik" gibi değerlendirme düzeysizliğine düşen ve kavramları mahalle arası satıcılarının soğan tarttığı gibi tartan düşünce fukaralarından Atatürk'ü anlamalarını beklemek büyük bir aymazlık olur. Onlar için önemli olan toplumun bağımsızlığı, özgürlüğü, ulusal onuru, karakteri, bilim, sanat, dürüstlük vb. gibi erdemler ve yüce değerler değil, paradır. Gelsin de nereden gelirse gelsin, fark etmez. Bunun için her yol "mubahtır". Toplumun dinsel duygularının, namus anlayışının, törelerinin, ekonomik değerlerinin, onurunun pazara dökülüp haraç - mezat satılmasıyla duygu sömürüsü biçiminde kötüye kullanılması arasında ne fark vardır? Toplumun dinsel duygularını ekmek teknesi gibi kullanan takıyyeci çıkar çeteleri, inançlarından başka tutunacakları bir şeyleri olmayan insanlarımızı sömürebilmek için her yolu denemekten çekinmemektedirler. Bunların, demokrasinin olanaklarını, demokrasiyi yıkmak için iktidarı ele geçirinceye dek kullanacaklarından kimsenin kuşkusu olmasın. Bugün varlıklarını borçlu oldukları Atatürk'e ve O'nun kurduğu Cumhuriyet'e her fırsatta saldıran, yetmiş yıllık Cumhuriyet dönemini yetmiş yıllık zulüm olarak niteleyebilen bir anlayıştan demokrasiye saygı bekleyebilir misiniz?

Onlar bilmezler mi ki, Atatürk olmasaydı; her tür maddi manevi olanakların kendisine sunulmasına karşın onları elinin tersiyle iterek bağımsızlık savaşı vermeseydi, bugün özgürce ibadet ettikleri camilerin minarelerindeki ses yükselticilerin (hoparlörlerin) yerinde kilise çanları çalacaktı! Bilirler ama, işlerine gelmez. "Birlik ve beraberlik" ten, kardeşlikten söz ederler hep ama, onların anladığı beraberlik, kendileriyle olan beraberliktir. Kendilerine oy verdiğiniz sürece berabersiniz. Yoksa, "Müslüman san partin...."dir, seçim yapmıyoruz Müslüman sayımı yapıyoruz" diyebilir mi birlikten, kardeşlikten söz eden samimi, dürüst bir müslüman? Müslümanlık onların tekelinde sanki! Müslümanlıkları da ekonomik anlayışlarına benziyor 'takıyyeci liboşların'. Yani, ya bizden olursun ya da Müslüman değilsin demek istiyorlar. Kimin adına ve hangi sıfatla? Yoksa Allah bu şımarık saygısızları avukat mı tayin etti? Müslüman sayımı yapmak üzere bazı kişilere, partilere, köşe yazarlarına vekâletname verdi de bizim haberimiz mi yok? Bu ne saygısızlıktır!...

10 Kasım günü Anıtkabir'de, tam Ata'ya saygı duruşu sırasında, Van PTT'sinde devlet memuru olarak çalışan **Mahmut Kaçar** adındaki vatandaşımızın, başta Cumhurbaşkanı olmak üzere tüm devlet büyüklerinin şaşkın bakışları arasında Kuran'ı havaya kaldırarak büyüklerimizi "Allah yoluna" davet edişine TV ve basın yoluyla tanık olduk. Bu arada hemen belirtelim ki, TRT 1 'in yayını keserek olayı örtbas etme çabası da yayıncılık anlayışı açısından doğrusu ibret vericiydi. Sonradan verdiler ama, baştan bu yanlışla düşmemeliydiler. Sonra da demeçler: "Altmış milyon içerisinde bir meczup çıkabilir"miş, "Laiklik din düşmanlığı değildir" miş!

HİÇLİK'TE RANDEVU

Dr.Kriton DİNÇMEN

Elinizdeki kitap, bir yazarın doğrudan doğruya psikiyatri dalındaki uzmanlığından yararlanmasının ürünü olduğu kadar, bir psikiyatrin "işini" edebiyata dönüştürme girişimidir de. Ailesiyle yabancı bir ülkeye (Türkiye'ye) göçen ve kısa süre sonra yapayalnız veya Karadeniz'le karşı karşıya kalan gencecik Fransız kızının günlüklerini okurken, bir uzmanın size usulca yardımcı olduğunu fark edeceksiniz. Cécile, günlüğünde yazdığına göre, "onyedi yaşında, ufak tefek, lisenin ikinci sınıfında okuyan, tahta göğüslü, çirkince bir kız" dır. Açıkça kendine düşman yani normal bir dünya ile başedemeyince bu dünyayı "parçalamaya" başlar. Cécile'den bize kalan, sahipsiz bir çeşmeyle Kriton Dinçmen'in aktardığı günlüklerdir. Her ikisi de hüznün doludur.

Prolog gibi,

Epilog gibi...

1961 yazında kısa bir gezi nedeniyle, Boğaz'ın, Karadeniz'i kucaklamak istercesine iki yana açılan kollarından Batı'dakinin üstünde kilometrelerce uzanan kumsalın Karaburun denen o düşsel köşesine gitmiştim. O, benim Karaburun'a ilk ve son gidişimdi. Bir daha uğramadım oraya. Yüz elli-iki yüz metre genişliğindeki o upuzun ıssız sahil şeridi, ilk bakışta kumsalmış gibi duruyordu; ama biraz dikkatle bakıldığında, milyarlar ve milyarlarca minnacık deniz hayvanı kabuklarından oluştuğu görülüyordu. Sahil, bir yerinde

bir tümsekcik yaparcasına kabarıyor ve ondan sonra, ancak tanrıların gezinebileceği kadar kutsal bir sessizlik ve eldeğmemişlik...

Gepgeniş sonsuz bir sahil, sahili döven dalgalar ile insanı ürperten bir uğultu... İnsan sesi değildi. Hatta, bildiğimiz dalga sesi veya rüzgar sesi de değildi o... Denizden, denizin diplerinden gelen baştan çıkarıcı, gizemli, ürkütücü, kahredici, arzulu, emredici, çekici, şehvetle dolu, ölüme sürükleyen, karşı gelinemez bir "gel! seni istiyorum!..." sesi idi o...

Tek başına gezinmeye başlamıştım... Ve, ona, işte orada rastladım. Denizden 60-70

Hastalıklar uygun ortamı bulunca ortaya çıkarlar. Mikrop da uygun ortamda üremez mi? Laikliğin din düşmanlığı olmadığını politikacılarımız her fırsatta temcit pilavı gibi ısıtıp ısıtıp önümüze sürüyorlar da şeriatçıların laiklik düşmanı olduğu üzerinde duran pek yok her ne hikmetse!

Anıtkabir'deki olaya hiç şaşmadım doğrusu. Şaşırana da şaşırdım. Yıllardır Atatürk'ün kurduğu Cumhuriyet'in Milli Eğitim Bakanlığı eliyle cumhuriyet ve Atatürkçülük ruhuna aykırı olarak çağdışı bir eğitim anlayışı sürdürülmüyor mu? Mahmut Kaçar'lar nerede yetişti? Doğru dürüst besmele çekmesini bile bilmeyen politikacılarımızın (ki, çekebilmek zorunda olmaları gerektiğini düşünmüyorum) ezan, din, iman edebiyatı yapmalarının sonucu değil mi bunlar? Kimlere oy veriyorlardı, kimlerin etrafında toplanıyorlardı önceleri bunlar? Ezanı Arapçalaştıranlar, her mahallede bir imam-hatip okulu açmak için yarışanlar - kendi çocukları için değil, fakirlerinkiler için - seçim meydanlarında Kuran'ı öperek inançlarını birkaç seçmen "oy"una endeksleyenler, tarikat şeyhlerinin sakallarını sıvazlayanlar, "Bana sağcılar suç işliyor dedirtemezsiniz" diyenler üniversiteleri medreseleştirmeye çalışanlar; niye şaşıyorsunuz? Yıllardır yeni Derviş Vahdeti'ler yetiştirilmiş olabileceğinin farkında mısınız? Sıra size gelmeden uyanın!...

(Basından)

metre içeride, 80-90 santim yükseklikte, 30-35 santim eninde ve 15 santim kadar kalınlığında bir mermer parçası kuma saplanmış dikine duruyor ve yukarı ortasından çıkan kurşun bir borudan parmak kalınlığında bir su, boşuna, gayesiz, hattâ faydasız olarak o kabukçuklar kumu sonsuzluğu içine akıp gidiyordu.

Bir çeşme idi. Garip, tuhaf, amaçsız, kimseye yaramayan bir çeşme... Nereden geldiği belli olmayan azıcık suyunu akıttı duruyordu... Kimseler yoktu etrafında. Kutsal bir ürperti içinde çeşmeye yaklaştım; susamış değildim, ama, o sudan içmek ihtiyacını duydum. Ve yaklaştığımda, mermerin üstünde insanı çıldırtan bir yazının kazınmış olduğunu gördüm: La Fontaine de Cécile, le 24 Juin 1922... 1961'de, Karaburun'da üstünde Fransızca olarak "Cécile'in Çeşmesi, 24 Haziran 1922" yazılı garip bir çeşme...

Aradan 30 yıldan fazla bir zaman geçti; ve bu uzun zamanın getirdiği ve götürdüğü pek çok yaşantı, heyecan, umut ile umutsuzluk, neşe ile hüznün... Ama, bilmem neden, o gün yaşamış olduğum o gizemli rüyanın içimde daima tüm canlılığı ile devam etmekte olduğunu hissediyorum. Ve bir soru: Kimdi O Cécile? Ne arıyordu o Fransız kadın o ıssız sahilde? Hem de, dünyanın karmaşalar içinde çalkalandığı o 1922 yılında... Ve, kim yapmıştı o garip çeşmeyi Cécile'in anısına? Cécile'e ne olmuştu?

Otuz yıldır bu soruların cevabını arıyordum. Her ne pahasına olursa olsun, o cevabı bulmam gerekiyordu. Bazen, bu soruların içimi bir sıtma nöbeti gibi yaktığını duyuyor, kafama üşüşen binlerce düşüncenin çılgın bir duygusallıkla

harmanlaşarak sorduklarımın cevabını oluşturmaları, karşıma netleşmiş bir cevap olarak çıkabilmeleri için varoluşumu zorladıklarını görüyordum.

Ve, işte bu cehennem gecesinde gene Karaburun'a gittim... Sanki aradaki o otuz yıl hiç geçmemiş gibi... Hep aynı sahil, sahilin ortasında Cécile'in çeşmesi ve etrafında yüzbinlerce ses, uğultu, umut, korku, yaşama ve ölme, ışık ile renk ve karanlıklar, deniz kızları ile ölüm şarkıcılarının duaları, sevmeye ve aldatılma ile köpek ulumaları ve gözlerinden fırlattıkları upuzun kuyrukları ve yırtıcı kuş tırnakları ile sevgililerini kamçılıyıp etlerini koparan melekler, ve şehvet ve de yokluktan oluşan bir hiçlik senfonisi... Bir anda ben de varlığımdan sıyrıldım ve de kahredici boşluğun bir parçası oldum... İşte, o zaman, yıllarca aradığım soruların cevabını bir günlüğe, bir anı defterinde buldum. La Fontaine de Cécile'in bir yanında açık duran, o korkunç fırtınanın içinde delicesine bir devinimle yaprakları bir sağa bir sola uçup giden, fakat biraz sonra çıldırtan bir uyum içinde yanyana gelip parçalanmış kapağın içine yeniden yerleşen bir günlük...

Eğildim, kutsal bir emaneti, kutsal bir kitabı ellerime almışcasına günlüğü aldım, öptüm, alnıma götürdüm... Gözlerim ışıklandı, satırlar nurlandı ve okudum... Ateşler içinde yanarak okudum ve okuduklarımı yaşadım...

Birçok şeyler var ki, düş dahi olsalar, kuvvetle gerçekleşmiş gibi algılandıklarında gerçekleşmiş olurlar...

1992 Kasım, K.D.

Heybeli'nin

Karşısında bir yer

17.10.1920

Evet, sevgili günlük! İşte, tanışma

günümüz geldi. Zaten, esasına bakarsan, bunun çok önceden gerçekleşmesi gerekti. Uzun zamandır ki, ancak ikimiz beraber olduğumuzda bir varlığı oluşturabileceğimizi anlamış durumdayım. Ve, bundan sonra, sen benim sırdaşım olacaksın! Sırdaştan da çok, bir arkadaş! Düşüncelerimi, yaşantılarımı, beklentilerimi paylaşacağım gerçek bir dost! Rahatçasına, korkmadan, çekinmeden kendimi serebileceğim ve -daha önemlisi- kendimi seyredebileceğim bir ayna olacaksın... Ama, önceden kendimi sana tanıtmam gerek! Ben Cécile! Cécile Carpentier... On yedi yaşında, ufak tefek, lisenin ikinci sınıfında okuyan, tahta göğüslü, çirkince bir kız! Esasını istersen, basbayağı çirkinim işte... Gözlerimde ileri bir miyopluk olduğu için de, kapkalin gözlük taşıyım. Aynaya baktığımda, kendimi pek o kadar da çirkin görmüyorum.... Ama, evvelsi gün ayağıma annemin ince ipek çorapları ile uzun topuklu iskarpinlerini geçirip yazlık pembe etamin elbisemin göğsünü açarak ayna karşısında Mistinguett havalarında poz verirken Julie teyze tarafından yakalandığımda söylediği o "sen, güzel bir kız olmadığın için, bil ki tek övünebileceğin ve ileride evleneceğin adama tek verebileceğin şeyin iyi bir ahlâk ve kusursuz bir katolik terbiye olacaktır... Diğer kızlara bakma! Onlar saçlarıyla, göğüsleri ve kalçaları ile pek çok kusurlarını örtebilirler" sözlerinden sonra ayıldım ve çilli yüzümün iki yanından aşağıya sarkan cansız saç örgülerim, bir mandalina kadar dahi olmayan göğüslerim, çarpık bacaklarımla "çirkince" değil de, basbayağı "çirkin" olduğumu anladım; ama, gene de tatlı bir tarafım var... Şimdi, senin Julie teyzenin kim olduğunu sorduğunu biliyorum; söyleyeyim sana...

Julie teyze annemin uzak bir akrabası olur; ne var ki, ben kendimi bildim bileli onu hep bizim evde gördüm; evlenmemiş, kupkuru, birbirinden uzak iki düğme deliğinin içinde hep kuşku ile dolanıp duran ufacık gözleri, uzun-sivri burnu, seyrekleşmiş saçının çirkinliğini örten ve hiç çıkarmadığı bonesi, dümdüz siyah uzun elbisesi ile evin namusunun bekçiliği ve de mahallenin dedikodu taşımacılığı vazifesini üstlenmiş gibidir. Benim her işime koşuşur da, esas uğraşı hepimize akıl kâhyalığı yapmak... Hattâ, bunu babama da yapmaktan geri kalmaz! Bırakın babamın bizimle olan ilişkilerini, onun işyeri ile, çalıştığı fabrikadaki arkadaşları, memurları ve işçileri, hattâ fabrikanın müdürü ve başmühendisi mösyö Breton ile ilgili olan tüm olup bitenleri öğrenir ve kanaat ile kararlarını uluorta söylemekten çekinmez. Annemin en iyi dostu ve yandaşıdır. Annemle Julie teyze, gündüz fısıldaşıp kararlaştırdıkları konuları, akşam yemeğinde, sanki daha o anda akıllarına gelmiş gibi ortaya atarlar, ve, başka birinin farkedemeyeceği gizli bakışmalar ile anlaşarak istekleri yönünde gerçekleştirmeye çalışırlar. Evet, ikisi de yalancılardır... Annem de, Julie teyze de... Eminim ki, babamı ve beni aldatmaya kalkıştıkları gibi günah çıkarmak için haftada bir taşındıkları sokağımızın ilerisindeki kilisenin papazını da aldatırlar. Babam mı ne yapar? Babam hayatında ne yaptı ki, bu konuda ne yapsın! "Peki, güzel karıcığım, haklısın karıcığım... doğru Julie..." der durur... Babamın, bir gün olsun, fikrini ortaya attığını, bir konuyu tartıştığını, hakkını elde etmek için ağzını açtığını görmedim ki... Hep böyle bir günün geleceğini, babamın da haklı bir isteğinde ısrar edeceğini, kızacağını, bağıracağını bekledim... Olmadı... Olmayacak da...

26.10.1920

Bugün gerçekten kötü geçti. Okulda Noel ve Yılbaşı şenlikleri için hazırlıklara başlanıyor. Müdire madam Monique, bizim sınıf ile son sınıf öğrencilerini gruplara ayırarak, kendilerine çeşitli görevler verdi. Noel kutlamaları arasında yapılacak İsa'nın doğumunu canlandıran ahır dekoru ile bebek İsa, Meryem Ana ile Aziz Yusuf ve melekler, çobanlar ve de hediye getiren kâhinlerin yerine geçecek çocukları seçtiği gibi, koroda duaları ve şarkıları okuyacakları da seçti; Yılbaşı akşamı eğlencelerinde şiir ve şarkı okuyacak, dans edecek, monolog okuyacak, hattâ şaklabanlık yapacakları da ayırdı; ve bu arada, pek fazla yeteneği olmayanlara da, renkli kalemler ile çizilecek süslü davetiyeleri evlere dağıtma, gelecek davetilere yer gösterme, toplantı salonunu temizleme ve tertipleme gibi daha basit işler verdi. Herkes kendi grubuna doğru gittikten sonra, sırada bir ben, bir de kekeme Ernestine kalmıştık; Ernestine'e doğru baktığımda başını eğmiş ağlıyordu... Tüm cesaretimi toplayarak madam Monique'e beni hangi grupta görevlendirdiğini sormak için ağzımda bir iki kelime gevelemeye çalıştım. Hayır! Ne bana ne de Ernestine'e herhangi bir görev vermemişti. Ancak, her ikimiz de, grup başkanları lüzum gördüklerinde, herhangi bir gruba "kendi yeteneklerimiz nispetinde" yardımcı olabilecektik! Buz gibi kaldım! Çocuklar ise gülümsüyordu... Akşam okuldan çıktığımda pis bir yağmur yarı karanlık sokağımızın her zamanki çamurunu koyu bir balçığa dönüştürmüştü. Ayakkabılarım ile siyah uzun çoraplarım çamurlu, gözlerim yaşlı eve girdim. Hiçbir şey söylemeden yemek saatine kadar odama kapandım. Şimdi boş gözlerle, ıslak dar sokak ile karşı evin karanlık gölgesine bakıyorum...

30.10.1920

Neden, ama neden tüm bunlar oluyor? Neden haksızlık kavramı yaşantımıza egemen oluyor? İsyan etmemin de bir faydası yok! Kime karşı isyan edeyim? Tüm dünyaya, tüm yaşama mı? Sonra, isyan etsem de, beni dinleyecek olan kim?

4.11.1920

Gerçekten de, şimdiye kadar, okuldaki genel havaya karışmış değilim... Ama, hiç olmazsa, bunu, kendi çekingenliğime veriyordum... Yahut da, diğer çocukların yaptıklarını anlamsız ve boş olarak görmeme veriyordum.... Ama, şu günlerde okul ile aram iyice açıldı... Ne kimse ile ben konuşuyorum, ne de kimsenin benimle konuşmaya niyeti var!.... İçimdeki bu huzursuzluğu açabileceğim, dertleşebileceğim tek bir insan olsa! Evdekilerle konuşsam... Ama, onlar da madam Monique'den veya okuldaki çocuklardan daha yakın değil ki, bana... Onlar beni anlayacaklar mı?... Daha doğrusu, onlar beni anlamak isteyecekler mi, beni dinleyecekler mi?... Hiç olmazsa, onlar, benim dostum olsalardı...

7.11.1920

Çok yalnızım! Okulda önemsenmiyorum... Evde de beni dinleyecek hiç kimse yok! Ama, konuşmam gerek... Okulda gördüğüm bu, hakaretten de öte, bu varoluşumun inkârı olayını birisine açmam gerek! Benimle konuşacak bir kimseye... Sen, sevgili günlüğüm, sen konuşamıyorsun ki... Bir anne, bir baba ile konuşmam gerek... Hattâ, konuşacağım kimse bir Julie teyze olsa da... Ne olursa olsun, yarın akşam, tüm bu olup bitenleri evdekilere anlatacağım... Hiç olmazsa, bir yakınımın, benim yakınım olması gereken birinin bakışı ile karşılaşacağım... Bir yakınımın tek bir bakışına da razıyım....

(Devam edecek)

ZAMAN KÜLÜ

Veysel GÜLTAŞ

Ne kaldı zaman külünden
Ne kaldı ertelenen düşlerden
Tutuşmuş çırası is tutmuş yüzü
Adı yazılıydı gülün
İlk kurtarılacaklar listesinde
Bizdeydi yaşamın gizi
Kaçırmıştık yangından

Bir kez çalmıştık ateşini
Geçmiş zaman tanrılarında
Nereye varır bu asiliğin
Yanıtı askıda kalmış sorular
Şair külü serptim toprağına
Onları dinliyor şimdi tarih
Yanarak çoğalan o kuş masallarını

Ne kaldı zaman külünden
Ne kaldı yaralı aşklardan
Borsaya koşullanmış kadının teni
Harami bir el gezinirken bedeninde
Gözyaşını saklar kırık aynalarda
Göğsümde gizliyorum seni ey aşk
Ve tutuklusun başka bir bahara kadar

BİRİKİM

Nuri ONAT

Bu yazımda çok kullanılan ama, sözlükteki niteliği pek de gözönünde bulundurulmayan bir kavram-sözcüğe değinmek istiyorum. Başlıktan da anlayacağınız üzere kavram sözcük birikimdir. Bunu, kazanımla birikimin ayırımını belirtmek için yapıyorum. Çünkü kimi kez iki sözcüğü de aynı anlamda kullandığımız oluyor. Gerçekte ise, bu iki sözcüğün anlamları çok ayrıdır. Bu sözcüklerden birini öbürünün yerine kullanmak çok yanlıştır.

Birikim, Türk Dil Kurumu'nun son yapıtı olan sözlükte şöyle tanımlanmaktadır: "Bir yerde yığılma, gözlemler ve deneyimler sonucu elde edilen şeylerin tümü." Bu tanıma göre bir yığılma, birikme olması için, işe yarayan şeylerin elde edilebilmesi için gözlem ve deneyime gereksinim vardır. Gözlem ve deneyim olmadan bir birikim sağlama olanağı yoktur. Şimdi denilecektir ki, okunan bir kitap üzerinde nasıl bir deneyim yapılabilir? Bu soru yerindedir. Ancak, bir gözlem ya da deney yapmak için bir laboratuvar gerekmez. Bir örnek verelim. Kimi yazarlar Türklerin toplumsallıktan bireyselliğe doğru bir gelişme izlediklerini, batılıların da bunun tersine bireysellikten toplumsallığa yönelik bir sürece bağlı kaldıklarını yazıyorlar. Bu görüşte doğru bir saptamanın belirgin izlerini görüyoruz. Şöyle ki: Türklerde bir devlet başkanı, bir ya da birkaç şaman, bir de halk topluluğu olduğunu tarihten biliyoruz. Şaman ya da şamanlar, herkesin doktoru, yargıcı, sihirbazı, öğretmeni olduğu gibi, devlet başkanının da yardımcısıdır. Devlet başkanı da, şaman da halkın iyiliği için vardır.

Batı'da ise özellikle Ortaçağı aşan batı'da bireylere daha çok önem verilir. Batı, bu aşamaya ulaştıktan sonra Rönesans'ı, Reformasyonu, Hümanizmi ve Aydınlamayı geride bırakarak bugünkü düzeyine ulaşmıştır. Doğu ile Batı arasındaki ayırım buradan ileri gelmektedir. İşte size anahtar bir bilgi. Bu konunun başka uluslar için de geçerli olup olmadığını anlamak için. Başka bir deyişle incelemeye aldığınız ulusun toplumsaldan bireysel'e mi yoksa bireyselden toplumsal'a mı yönelerek bir gelişme çizgisi izlediğini anlayabilirsiniz. Aslında ulusların tarihi geniş ve kapsamlı bir laboratuvarıdır.

Elde edilen bilgilerle kazanılan beceri ve davranışların insanda ne gibi bir değişimin gerçekleşmesine yardımcı olduğunu anlamak için şöylece açıklayabiliriz birikimi:

- 1.Birikim, elde edilen bilginin kanıtlanmasını,
- 2.Birikim, uzmanlaşmanın yoluna girmesini,
- 3.Birikim, davranışların daha insancıl olmasını sağlar.

Bu üç özellik insan başarısının anahtarlarıdır. Eğitimde de bu üç özelliğe önem verildiğinden, amaçlar bu özelliklere göre saptanır. Toplum bunları her zaman ister ve bunların gerçekleşmesi için de çok özveride bulunur. Bu üç şeyin dışında bireyin yaşlı kuşaktan isteyeceği bir şey yoktur.

Birikim öyle bir işlevsel oluşumdur ki, o yolla edindiğimiz bilgi, beceri ve davranışlar, köklü, apaçık, çelişkisiz

olarak belleklerde yığılır, birikir. İyi bir birikim sağlamak için gözlemle deneyimin önkoşulu olan incelemeyi de katmak gerekir. Bu üç aşamadan geçen bilgi, beceri davranışlarındaki neden - sonuç ilişkilerini sezmek olanaksızdır. Neden-sonuç ilişkisinin saptanmasından sonra da sıra, en önemli işe gelir. Edinilen bilgi, beceri ve davranışların kendi sözlüklerimizle deyimlenmesi. Bu çok önemlidir. Bu, her şeye karşın yapılmalıdır. O zaman kendimizin olan bilgi unutulmak şöyle dursun, çivilerle çakılmışcasına beyinlerimize yerleşir, kullanımı bekler. Bu yolla edindiğimiz bilgi, beceri ve davranışlar, yeni bilgiler üretmemiz için buyruk beklemeye başlar. Bu sürece uymayan kişiler, aynı şeyleri söylemekle yetinmek zorunda kalırlar. Bunlara düşün tembelleri diyebiliriz. Bunlar üretmek yerine tüketmeyi yeğlerler ki, bunlar birtakım asalaklardır.

İki türlü birikim kaynağı vardır. Devlet kitaplıklarıyla belgelikler ve özel kitaplıklarla belgelikler. Bunlara bir de müzeleri katarsak, birikim kaynakları üçe çıkar. Birikimi ya birey ya da toplum yapar. Bireysel birikimde toplumsal ve tarihsel bilinç ağır basar. Toplumsal birikimde ise kamu görevinin gereğinin yerine getirilmesi vardır.

Birikim ister toplumsal olsun, ister bireysel olsun kamu yararına yararlıdır. Birikimin çok yoğun olması, ölçme ve değerlendirme ölçülerine dayanması uygarlığı oluşturur. Bir ulusun uygarlık ölçüsü kitaplarındaki yapıtlarıyla, belgeliklerindeki belgelerle ve müzelerindeki tarihsel değerlerle ölçülür.

Birikimin ne gibi yararları vardır? Şimdi bunları sıralayalım:

1.Birikim, kişiyi yalnızlıktan kurtarır, onun eksikliğini giderir,

2.Birikim,çözümleme ve bileşim yapma alışkanlığı kazandırır insana,

3.Birikim, insanı nesnel, bilimsel düşünmeye alıştıtır,

4.Birikim, insanı araştırmacılığa yöneltir,

5.Birikim, bilginin yanında insana beceri ve yeni davranışlar kazandırır,

6.Birikim, insanı eleştiri ve tartışma ortamına hazırlar,

7.Birikim, insanın saygınlaşmasını sağlar,

8.Birikim, insanı toplumsal yardıma koşturur,

9.Birikim,kitaplık ve arşiv kurmaya yardımcı olur,

10.Birikim, insana uluslararası söz sahibi olmasını sağlar,

11.Birikim, vazgeçilemez duruma gelince insana yaşama sevinci verir,

12.Birikim, her ele geçen şeyi biriktirme ve saklama alışkanlığı verir,

13.Birikim, insanın yeni bilgiler üretmesini sağlar,

14.Birikim, değişme zamanı gelmiş olan bilgi, beceri ve davranışların düzeltilmesine yardımcı olur.

Birikim bir uygarlık yoluna giriştir. Onsuz kafalar boştur, yaşam anlamsız, dünyanın her yeri birer çöldür. Dünya büyücek bir köydür, insanlar ise dolap beygiri olup hep aynı doğrultuda dönüp durmaktadırlar. Onlara göre bugün var, yarın yok anlamsız bir didişmedir. Yaşama umudu ile yaşama sevinci Kaf Dağının arkasında bir Anka kuşudur.

Hepinize iyi birikimler yapmanız dileğiyle iyi günler dilerim. Hoşçakalın.

30.III.1995

İYİ Kİ EZBERİMDE

Osman GÜLER

Nerden esti bu rüzgâr
Ne dal koydu, ne yaprak
Bahçelerimde şimdi
Gül kokusuz, toprak çorak.

Şarkılarda ben varım
Türküler sığınağım
Serüvenim romanlarda
Tüm şiirler barınağım.

Gözlerin ellerimde
Nerde saçların
Ellerin nerde
Yüzünü göremiyorum
İyi ki ezberimde.

25.4.1995

AYI BENİ KORKUTTU

M.Cavit ALPASLAN

Yıl 1956... Guleman.

İlkbaharın canlılığı dağa taşa, kıra bayıra yayılmış. Yamaçlarda fıstık yeşili ardıc kümeleri, fare kulağı gibi tomurcuktan yeni çıkmış meşe yaprakları, kavakların pisi tüylü uçuşan ve yerlerde yuvarlanan tohumları. Kırılarda mavi, kırmızı, pembe, mor renkli çiçekler... Dağın yamacına düzgün geometrik şekilde yayılmış lojmanların kırmızı kiremitleri yeşillerle süslenmiş. İki katlı gazino - konukevi ve önünde düzenli bakımlı bahçe. Bahçede çimenler, fiskiyeli havuz, traşlanmış yeşili bol taflanlar, şekilli mazılar, şimsirler, lüküstürümler.

Yanda lojmanların hemen arkasında topraktan tenekeden yapılma ilkel işçi konutları.

Havuzbaşında çimler üstüne serilmiş kocaman bir ayı postu. Boz renkli post henüz kurumamış, taptaze.

Güneş batı yönünde.

Havuzun fiskiyesinden fışkıran küçük billur tanecikli su damlacıkları güneş ışınlarını ebemkuşağına döndürüyor. Hemen oracıkta çimler üstünde minnacık bir ayı yavrusu yatıyor.

Gölalan'dan gelen dekovil trenleri boşaltma istasyonuna yüklerini boşaltıyor. Boşalan vagonlar çift hatlı demiryolundan geri gidiyor. Küçük trenlerin gidiş dönüş

trafiği ve keskin düdük sesleri...

Trenin boşaltma istasyonuna döktükleri krom cevherlerini alıp taşıyan havai hat vagonları, teller üstünde Maden İstasyonuna doğru tesbih taneleri gibi ilerliyorlar. Altlarında derin vadiler, sivri tepeler ve sarp dağları bırakarak.

Garaj Şefi Jilet Hikmet ve Zülfükar Ağa ak örtülü masa başında koltuklarına oturmuş soğuk köpüklü biralarını yudumluyorlar.

İş yerlerinden çıkan memur, mühendis ve işçiler yorgunluk gidermek için havuz başına toplanırken ayı postunu ilgi ile seyreliyorlar. Kimilerinin gözlerinde acı, kimilerinde takdir sezinleniyor.

Jilet Hikmet elindeki fıstıkları çıtlatarak ağzına atıp anlatıyor.

On gün evveldi. İşçiler Kef Dağındaki kızıl kavak ormanında bir ayı görmüşler, bana söylediler. Zülfükar Ağa'ya haber saldım. Geldi. Dün gece tertibatımızı alarak dağa gittik. Biz orman kenarında beklerken işçiler ormanda iz sürerek ayıyı aramaya koyuldular. Sonra işaretlerini aldık. Amerikadan getirttiğim dürbünlü tüfeğim elimde, Zülfükar Ağa'nın da domdom kurşunlu tüfeği var. Gün ağarmak üzere idi ormana girdik. Ayı, ağaçların arasında bir kayalığın içindeki ininin önünde yatıyordu. İki yavru annelerinin çevresinde oynuyorlardı.

İkimiz birden nişan alarak ateş ettik. Yavrunun biri oracıkta öldü. Ana ayı kükreyerek üzerimize gelirken sol koltuğuna nişan alıp tetiğe bastım. Ayı kanlar içinde yere yığıldı. Yavruyu görmeliydin o anda. Anasının etrafında dolanıyor, yüzünü yalıyor, mırıldanıyor, ince ince sesler çıkarıyordu. Tam ona da nişan alıyordum ki Zülfükar Ağa tüfeği elimden aldı.

Zevkten dört köşe biralarını yudumlamayı sürdürürken, beyaz ipek mendili ile ağzını siliyor, göz ucuyla da dinleyenlerin tepkisini ölçüyordu. Zülfükar Ağa gururla söylenenleri doğruluyordu.

-Bu küçük yavruyu yakalayıp buraya getirdik.

-Ali oğlum yavruya biberonla süt verin.

Ali biberonla yavruya süt veriyor.

Ben acıyla post ve yavruyu izlerken, artık kimsenin kolay kolay canlısını görmeyeceği ayı hikayelerini belleğimde tazeliyordum.

"Ayı boğan, ayı gibi, ayı tabanı, ayı oynatmak, ayıya kaval çalmak, ayının kırk türküsü var otuzdokuzu armut üstüne, ayıyı vurmadan postunu satmak, köprüyü geçinceye kadar ayıya dayı demek, ayıya yem olmak.

Ayı sen yem oldun, zaten her zaman sen yem oluyorsun insanlara.

Pertekli çerçi köprüyü geçerken ayıya dayı dememiş de başına ne iş açmış, Tunceli'li arkadaşlarımdan duymuştum:

"Bir çerçi eşiğiyle Fırat üzerindeki Pertek köprüsünden geçerken birden farkına varır. Bir ayı köprünün korkuluğuna

oturmuş nehri seyrediyormuş. Çerçi köprünün tam ortasında iken paniğe kapılır. Geriye kaçsa olmaz, ileri gitse olmaz, eşek zaten ağır hareket ediyor. Ne yapsın? Hemen eşiğinden inip yavaşça ayının arkasına yanaşıp bir tekmeyle ayıyı nehre düşürüyor. Artık rahat.

Çerçi keyifli, eşiğinin üstünde tıkr tıkr giderken türküsünü mırıldanıyor.

Ayı sudan yüzerek çıkıyor, koşarak çerçiye yetişiyor. Çerçi olanlardan habersiz. Ayı çerçiye kucakladığı gibi doğru kendisinin düştüğü korkuluğa oturtup bir tekme vuruyor. Çerçi canını zor kurtarıyor."

Ayılar yok oldu. Ayılarla birlikte Kef Dağının kızıl kavak ormanı, Veşin dağının ardıç ve meşeleri, Karabegan'ın ceviz ormanları kurtlarıyla tilkileriyle porsukları ve de çakallarıyla yok oldular. Sori çayındaki, Dicle'deki, Murat'taki çıpıl çıpıl balıklar, su samurları yok artık. Yamaçlardaki kınalı keklikler İmam Dayı'nın anlattıkları ur keklikleri, yaban horozları yok şimdi.

Bunları düşünürken birden kendime geliyorum.

Çocuklar cıvıl cıvıl. Küçük kızlar bahar çiçekleri gibi renkli giysileri ile oynuyorlar, Jülide, Zühal, Zerrin, Cemile, Saliha... Hep bir ağızdan ayı tekerlemesini söylüyorlar. O anda küçük ayı yerinden doğruluyor esniyor ve çocuklara doğru koşuyor. Çocukların en küçüğü olan Jülide'yi kucakladığı gibi yuvarlanmaya başlıyor.

Jülide'yi ayı yavrusunun elinden alıyoruz. Jülide şaşkın, bana sarılıyor; "babacığım ayı beni korkuttu" diyor.

KURŞUNLU HALILARI

M.Sabri KELEMEROĞLU

Bacım, halı dokurken dünyası genişlemiş,

Fırat'ın mavisini düğüm düğüm işlemiş.

Motiflerle uyuşmuş yazmasının oyası,

Şekillere ölümsüz ruh vermiş kök boyası.

Ne de hüner doluymuş Kurşunlu'nun elleri,

Renk uyumu içinde yeşermiş emelleri.

Desenler kucaklamış kıyısındaki alı,

Ayna gibi ışıldar dedemden kalan halı.

Mor koyunun yünleri bir özenle bükülmüş,

Süt beyazı zemine, nar çiçeği dökülmüş.

Özentiye dalarken dağılmış da hülyası,

İlham vermiş uyuma Sarıçiçek yaylası.

Lacivertle iç içe deve tüyü canlanmış,

Kızlar tezgâh önünde ne de heyecanlanmış.

Çekirdekten yetişme bu mesleği sevmiş de,

Her dala, her çiçeğe içten emek vermiş de.

Bir ayet işlemiş ki, ona nasıl basılır,

Yeşil Tohma havzası duvarlara asılır.

Bir bak şu göz nuruna, emeğe, titizliğe,

Yetenekler sabırla serilmiş işçiliğe.

Bu sanatın içinde bu halılar solsa da,

Bir müzeye gidecek delik deşik olsa da.

BİR ANKARA AKŞAMINDA

Veysel GÜLTAŞ

Ankara'nın baharı bir başkadır. Soğuk günleri geride bırakan, Nisan ayıyla birlikte ısınan Ankara, sanki yeni bir güne başlamanın devinimini duyurur, başkent olmanın gururunu taşır size. Bir utkunun, yetmiş yılı aşan bir Cumhuriyet'e tanıklık etmenin güzelliğini duyumsarsınız içinizde.

Ulus'tan çıkıp, Adliye sarayını geçtikten sonra, Anadolu'nun geçmişini bugüne taşıyan Hitit heykeli sanki bize 'Hoşgeldiniz' der gibidir. Birden binlerce yıl geriye gidip, geçmiş bir kültürü bugüne getirirsiniz. Geçmişi niçin yadsıyoruz? Geçmiş uygarlıkların ana halkalarını bugüne bağlayıp, geleceğe uzanmak değil midir uygarlık dediğimiz? Heykel kırmak veya kaldırmak uygarlık adına hiç te iç açıcı şeyler değil!

İş makinalarının getirdiği gürültüyü, çağdaş bir gelecek adına, kent insanına soluk aldırarak, metro çalışmalarının sonucunu, Ankara insanı sabırla bekliyor. Öyle ya.. Modern bir kenti oluşturmak büyük bir özveri istiyor.

İşte bir Nisan sonu Ankara'sında geçirdiğim bir kaç günün bana düşündürdükleri..

Bu arada geçirdiğim günler içinde, iki yılı aşkın süreden beri kimilerinin dostluğunu yüreğimde taşıdığım, kimileriyle 'Ağın Düşün ve Sanat Dergisi' yoluyla tanıştığım sıcak bir dost gecesinde, o yüreğini sevgiyle dokumuş insanları tanımanın mutluluğunu yaşadım. Hani derler ya. "Acılar paylaşılsa yarı yarıya azalır, sevinçler paylaşılsa iki kat

çoğalır". Uzun yıllarımı Başkent'te geçirip, bu kenti zaman zaman yeniden görmeyi sevincine, Ağın'lı dostlarımı görmeyi ve tanımanın sevinci de eklenince, sevincim iki katına çıktı, daha çoğaldım, daha varsıllaştım.

Sevgili dostum, can insan Dr. Vâkıf Özkul'la bürosunda buluştuğumuzda derginin Mart ve Nisan sayılarını basılmış buldum. Hani taze ekmek kokusu bir hoştur ya, matbaadan yeni çıkmış dergilerdeki kağıt ve mürekkep kokusu insanın içine işliyordu. Büronun ve derginin sekreteryasını yürüten gün görmüş Tayfur ağabey titizlikle dergileri poşetlere yerleştiriyor, okurlara ulaştırmaya çalışıyordu. O ara telefon trafiği artmış, gün bitimine doğru tüm Ağın'lı dostlar birlikte olmaya çağrılıyordu. Toplantı yerinde insanları kaynaştırmanın, bir araya getirmenin ustası sevgili ağabey Dr. Vâkıf Özkul bir orkestra şefi gibiydi. Bu sevgi çemberini ise değerli eşi Dr. Mine hanım tamamlıyordu.

Sevgi ve saygının, insan güzelliğinin, dostluğun harman edildiği o gecede kimler yoktu ki... Biraz ötemde Danıştay'dan emekli, hukukçu olmanın onurunu yıllarca taşımış, sevgili dost, değerli meslektaşım Nihat Asyalı, yüzüne yakışan sakalları ile oturuyordu. Belli bir düşünceye yaslanıp, kendini egemenlere ödüllendiren ucuz aydınlar, toplumumuzda baş tacı edilirken, Nihat Asyalı o mitolojiye çağının aydınlarından Sisyphos olmayı yeğlemişti. Sohbet

sırasında Sisypheos söylencesini tiyatroya uyarlanması için oyunlaştıracığını anlatmıştı. Anlatımındaki o coşkuyu içimde hissettim. Aydın olmanın trajedisini oyunlaştırdığında sanırım müthiş bir eser olacaktı.

Seksenlik delikanlı emekli asker Hüseyin Kabasakal, kafaları fosilleşmiş günümüz insanına karşın, o taptaze 'kuvay-i milliye'ci düşünceleriyle çevresine aydınlık taşıyordu. Yüreğini, beynini eskitenlere inat, aydınlığın, demokratinin kavgasını veren bu insanı tanımlamak kolay olmasa gerek.

Ankara'nın bozkırında, emekçi insanları kucaklayan ve "Birer 'demokrasi okulu' olan kooperatifler, emeği ile geçinen yoksul kesimler için 'Yeni Dünya Ekonomik Düzeni'nin olumsuz koşullarını yenmenin en uygun örgütü olacaklardır" diyen Ankara Kent-Koop Genel Başkanı Muammer Niksarlı da, bir inancı yaşama geçirebilmenin coşkusu gözleniyordu gözlerinde.

İlerleyen saatlerde Ağın yöresine özgü anlatılan deyişler, (Halk Folklor Bilim ustası İsmail Beydemir de olsa idi kimbilir ne güzellikler ortaya çıkardı!) fıkralar daha bir güzellik katıyordu geceye. Sohbetin en can alıcı noktası da, bir Ağın'lı kadının yabancı bir erkekle evlendiğinde erkeğin Ağın'lılaşması, yine bir Ağın'lı erkeğin evlenmesinde de yabancı bir kadının Ağın'lılaşması idi. Kadının ve erkeğin sentezleşmesine verilebilecek ne güzel bir örnek. Demek ki Ağın'lının kadını ve erkeği yöresinin insani değerlerini karşı cinsine aktarabiliyor. Daha düne kadar topraklarını terkeden azınlıkların bir gün dönerler düşüncesiyle bıraktıkları

evlerinin korunması insanlık adına ne doğru bir davranış. Yöre insanının farklı kültürleri, farklı inanışta olanları, barış ve kardeşlik içinde yaşatmasının bir göstergesi değil mi?

Gecenin ilerlediği bir saatte derginin yazı kadrosundan Gülay Baytaş geldi. Gölbaşı Atatürkçü Düşünce Derneği'nden geliyordu. Pırıl pırıl, aydınlık düşünceleriyle geceye renk kattı.

Konuşmaların bir yerinde, içi insan güzellikleriyle dolu, estetiğin uzmanı sevgili dost Prof. Zafer Gençaydın oybirliğiyle Ağın Festivaline geldiğimde, "Fahri Hemşehrilik Beratı"nı vereceğini söylüyordu. Bu güzel insanların dostluğunu kazanmak güç vermişti bana.

Geceyi çoktan yanılamıştık ki, masanın en ucunda görüntüsünü tamamlayan piposuyla oturan, yüreğini sevgiye, hoşgörüye, dostluğa ortak etmiş, sevgili dost Nihat İspir, derinden gelen, o Anadolu'nun en güzel türkülerinden birini, 'Huma Kuşu'nu söylüyordu. O güzel sesiyle gecenin gizemini aktarıyordu bize.

O, gece bu yazının çerçevesine sığmayacak güzelliklere sahne oldu. Emekli öğretmen dostum İbrahim Fırat'ın kulakları çınlasın! O gecede sevgi adına, dostluk adına, hoşgörü adına her şey vardı da, bir tek şey eksikti. Ağın leblebisi.. Eh o kadar eksiğimizde olsun.

Ertesi günün sabahı Ankara'dan ayrılacaktım. O insan sıcağı ile dolu geceden ayrılırken, o güzel insanların dostluğunu yakama bir karanfil gibi ilıştırıp, bir türküyü mırıldandım içimde...

"Ankara'nın taşına bak

Gözlerimin yaşına bak..."

30 Nisan 1995 / Alaşehir

BEŞ KALA

Mehmet ORHAN

Yumuşak bir yürektir tüm yaşıntımız,
Dünya ile barışık, insanla insan
Ve yaşam boyu sevgisiz bir günümüz
Olmadı, olmayacak.

Yolumuzda güneşler açar, umut ışıklı,
Barış tohumları yeşerir öbek, öbek.
Boy salan dostluk çiçeklerini, hoyrat eller
Yolmadı, yolmayacak.

Günlerimiz değişken, hep iyiye doğru,
Kavgasız ve kansız bir dünyadır açılan
Güleç yüzlü bu şölen, renklenen bu ortam
Solmadı, solmayacak.

Yeni bir çağ doğuyor ikibine beş kala,
Uygarca paylaşmak var özgürlüğü yasaksız.
Yarınların duru havasına umutsuzluk
Dolmadı, dolmayacak.

Ankara-1995

İPEKBÖCEĞİ VE İNSAN

Fotoğraf Sergisi

Erdal YAZICI-Yıldız KALKAN

Fotoğraf: Erdal YAZICI

Değişen üretim ilişkileri, çarpık kentleşme ve göç ülkemizde birçok geleneksel üretimi azaltıyor; zamanla yok ediyor. Yeni teknolojik gelişmelerin giremediği üretim, ilkel araçlar ve tekniklerle yapılıyor. Sonunda ortaya çıkan ürünlerin yerini bir de yapay olanları doldurunca geleneksel doğal ürünler ağır ağır yok oluyor. İşte, üretimi her geçen yıl azalan, yok olma noktasına gelen ipek de bu tür ürünlerden sadece bir tanesi... İpek, yerini ağır ağır yapay elyafa bırakıyor. İpekböcekçiliğinin kırsal alanlarımızda her geçen yıl gerilemesi 100-150 yıllık

dutların bahçelerden sökülmesine neden oluyor. Hele son yıllarda uygulanan düşük taban fiyatı uygulamaları da artık köylüye yaşaması için gerekli kazancı sağlayamıyor. En verimli tarım alanları, büyük, göz kamaştırıcı rant gelirleri karşısında bir bir yok oluyor (Çalışma yaptığımız Bursa ve köylerinde). Rant gelirinin rahatlığıyla kente göç eden köylü geleneksel üretim ilişkilerini terk edip, üretmeden hazırı tüketen bir konuma geçiyor.

'İpekböceği ve İnsan' konulu fotoğraf

sergimiz Bursa'nın köylerinde yaptığımız çalışmalarla ortaya çıktı. İki yılı aşkın bir süreyle ipekböcekçiliği yapılan birçok köyü tarayarak çalışmamızı tamamladık. Doğrusu elimizi biraz çabuk tutmamız gerekiyordu. Gezdiğimiz köylerde yaş koza üretimi her geçen yıl düşüyor; koza para etmeyince de birçok üretici bu işi bırakıyordu. Üretimin düşmesi buna bağlı birçok kuruluşu da olumsuz etkilemiş, tohum üretimi yapılan Görükle Tohum Üretim Tesisleri kapısına kilidi vurmuş, Kozabirlik tesisleri de asıl işlevini yerine getiremez olmuştu. Trilyonluk tesislerde üretim neredeyse durmuş, tohum ve ipek üretimi bu tesislerde sembolik oranda üretilir hale gelmişti. Fotoğraf çalışmalarına başladığımız tarihle sonu arasında koza üretimi neredeyse yarı yarıya düşmüştü. Bursa'nın merkezinde bulunan tarihi Koza Han her geçen yıl canlılığını, hareketliliğini yitiriyordu. Yaş koza satışlarının yapıldığı Koza Han, haziran ayının son haftasıyla temmuz ayının ilk haftasında oldukça hareketli günler yaşar. Nisan ayının ortalarında başladığı koza üretimini köylüler burada noktalar. Üretici Koza Han'da malını tüccara ve Kozabirlik'e satar; margarin yağını, tuzunu, şekerini alır köyüne döner. Buradaki alış-veriş oldukça ilginçtir. Hele tüccarların malı 'kapatmak' için yaptıkları 'numaralar' karşısında köylüyle çekişmelerini içiniz burkularak izlersiniz

Koza Han'da.... Kısacası başlattığımız fotoğraf sergisi bir 'yok oluş' un öyküsüdür: "Adam ek, adam bitsin" denilen tarım alanlarının çarpık kentleşmeye yenik düştüğünün ve bu alanlarda yapılan üretimin bittiğinin öyküsü... Biz sadece tanıklık yaptık fotoğraflarımızla.

Çalışmalarımızda insan ögesini oldukça öne çıkarmaya çalıştık. Sevinç, umut, çaresizlik tabii ki fotoğraf karelerine yansdı. İpek üretiminin tüm evrelerini görüntülemeye çalıştık. Tohum üretiminden tırtılın büyümesine, ipekböceğinin kozasını örmesinden ipeğin elde edilmesi ve dokunmasına değin... Beş bin yıllık geçmişe sahip olan, Bizanslılar döneminde de Anadolu'ya giren ipekböcekçiliğinin günden güne gerilemesiyle dokuma sanayiindeki gereksinim artık ithal edilen ipekle karşılanıyor. Çekim yaptığımız ipek kumaş dokuyan fabrikalarda bunu içimiz burkularak gördük.

'İpekböceği ve İnsan' Fotoğraf Sergisi daha önce Bursa 6. Fotoğraf Günleri'nde 3-11. Ocak.1995 tarihleri arasında izleyiciye sunuldu. Sergi, şimdi de Fotoğrafevi Sanat Galerisi'nde 18.Şubat-10. Mart. 1995 tarihleri arasında izleyicinin karşısına çıkıyor. Daha nice fotoğraf sergilerinde buluşmak dileğiyle.

İPEK BÖCEĞİ

Dr. Vâkıf ÖZKUL

Bundan önceki sayfada, sevgili Erdal Yazıcı ile sayın Yıldız Kalkan'ın "İPEK BÖCEĞİ ve İNSAN" başlıklı yazısını ve Ağın'da çekilmiş bir fotoğrafı görerek okudunuz. Bu yazı, beni motive ederek, uzun yıllar ipek böceği yetiştiren ve koza üreten bir ailenin çocuğu olarak bu yazıyı eklememe neden oldu. Kendilerine teşekkür ediyorum.

Beş bin yıldan beri Çin'de üretilen ipek böceği Çin'in en büyük gelir kaynaklarından biri olmuş. Ürettikleri ipeği, tarihe İPEK YOLU diye geçen çok uzun bir yolla Asya, Doğu Avrupa ve Avrupa'ya ihraç etmişler. Bu büyük kazanç kaynağını kaybetmemek için üretimini bir sır olarak binlerce yıl saklamışlar. Çin sınırları dışına ipek böceği tohumunu kaçırmak isteyen birçok insan idam edilmiş, yaşamını yitirmiş. İsmi anımsayamadığım sakallı ve bastonlu Bizanslı bir papaz bastonunun içini deldirerek ipek böceği yumurtalarını doldurup bastonun baş kısmını yapıştırarak Çin sınırları dışına kaçırmayı başarmış. İ.S. 550 yıllarında Anadolu'ya yayılmış. Bursa'nın başkent olduğu Osmanlılar döneminde üretime geçilmiş. Daha sonra üretim istasyonları açılmış, eğitim ve öğretim başlamış. Bursa'dan sonra Edirne, Diyarbakır, Antep illeri de

üretime başlamış. 1900'lü yıllardan sonra birkaç aylık ipek böceği yetiştirme ve üretme kursları açılınca, aydın bir kişi olan babam Halim Özkul kardeşi Hüseyin Özkul'u da götürerek bu kursa yazılmışlar. "Sertifika"larını aldıktan sonra babam öğretmenliğe devam etmiş, amcam ise ipekböcekçiliğine. Gerekli mikroskop, lam, lamel, beşli tahta kutular içinde pirinç ve porselen dövme havanları, kutular, delikli kağıt torbalar, tül torbalar, beş altı katlı iki metre kare büyüklüğünde ranzalar v.s. alındıktan sonra Ağın'da ipekböcekçiliği böyle başlamış. Yaklaşık 70 yıl önce Ağın ve köyleri, Arapkir çayı ve Fırat nehri kıyıları, yaprakları büyük

olan çekirdekli dut ağaçlarıyla dolmuş. Bundan sonrasını görüp yaşadığım için geçmiş zamanlı anlatmayacağım.

İlkbaharda kahverengi ipek böceği yumurtaları (halk arasında ve üretiminde de zaman zaman tohum deyimi kullanılır) tül üzerine yayılarak belli bir sıcaklıkta üremeye bırakılır. Bir iğne deliği büyüklüğünde olan yumurtalardan 10-14 gün sonra yavru kurtlar çıkar ve normal bir gözle görülebilecek kadar küçüktürler. Sadece dut yaprağı ile beslenirler. Başlangıçta taze ve kartlaşmamış dut yaprakları ince ince kıyılarak üzerlerine serpilir. 30 günlük ömürlerinde dört kez uykuya yatarak deri değiştirirler. Büyümeleri gözle izlenecek kadar çabuk olur. 100 cm² alana sığan bir kutu ipek böceğinin kapladığı alan son zamanda 250 m²'yi geçer. İnce kıyılan yapraklar büyür, kıyılmadan verilir, daha sonra dut yaprakları dal olarak üzerlerine konur. Siyah minikler parmak büyüklüğünde 8-9 cm boyunda beyaz kurtlara dönüşürler. Çok ta obur yaratıklardır. Tatlı bir hışırtı ile yaprakları oyarak 15-20 dakikada hemen bitirirler. Önceleri bağ ve bahçeden kesilen birkaç dut dalı, çay ve nehir kıyılarından (çay ve nehir kıyıları şimdi Keban barajı altındadır) hayvanlarla getirilen büyük yüklere dönüşür. Getirilecek mesafe 5-7 km.yi bulduğundan hayvanlarla gece yola çıkılır. Şafakla birlikte yani gün ağarırken dutlar kesilir, hayvanlara yüklenir, güneş görmeden yerine ulaşır. Bir kutu ipek böceğinin yediği dut yaprağı 1250 kiloyu aşar. Beyaz kurtların renklerinin hafif değişmesi, ömürlerinin sona erdiğinin belirtisidir. Yayıldıkları kerevetler üzerine çalı süpürgesi ve meşe dalları konarak koza örmelerine ortam hazırlanır. Kendilerini kozanın içine hapseden tırtıllar

artık kelebeğe dönüşecektir. Tabii insanoğlu fırsat verirse. Bir kozadaki kesintisiz ipeğin uzunluğu 1000 ile 2000 metre arasında değişir. İki hafta sonra koza içindeki pupalar kelebeğe dönüşerek çıkardıkları bir salgı ile kozayı delip dışarı çıkacaklarından ipek değeri kaybolur. Bu nedenle kozalının üzerinden kaynar su buharı veya sıcak hava geçirilmek suretiyle larvalar pupa döneminde öldürülür. İpek bu kozalardan elde edilir. Bir kozadan 200-500 mligram ağırlığında ipek elde edilir.

Öldürülmeyen kozalardan çıkan kelebeklerin ömrü 24 saattir. Kelebekler çiftleştirildikten sonra erkekleri tavuklara yem olur, dişileri delikli kağıt torbalar içerisine konarak ipe dizilir ve yumurtlamaya bırakılır. 24 saat içerisinde yumurtasını bırakan dişi kelebek ölür. Kelebeğin kuyruk kısmından bir parça yukarıda sözünü ettiğimiz havanlarda dövülerek mikroskop muayenesinden geçirilir, sağlıklı olanların yumurtaları toplanır, hastalıklı olanlar ise yakılarak yok edilir. 2000 yumurta ancak 1 gram ağırlığındadır. Toplanan yumurtalar hassas terazide tartılıp yirmibeşer gramlık tül torbalara, sonra da mukavva kutulara konarak Bursa'ya gönderilir. kışı tohum istasyonunda geçirdikten sonra ilkbaharda üretime hazırlanır.

Bir ay gibi kısa sürede üretilen koza Ağın ve yöresinin çok büyük bir geçim kaynağı olmuştur. Naylon ve yapay ipeğin üretime geçmesiyle bu çok kıymetli ipek ve ipek böcekçiliği Ağın'da olduğu gibi birçok yerde tarih sayfalarında kaybolmuştur. Bu üretimi yapan ve emeği geçen birçok insan anılarda kalmıştır. Kendilerini sevgi ve saygıyla anıyoruz.

BULUT

Dr. Muammer M. DOĞAN

Ağlamaklıydı bulut,
Geçiyordu bozkırdan
Dolgun dolgun yüklüydü.

Uzanıyordu ufka dek susuzluk
Uzanıyordu ufka dek yalnızlık,
Ortalık gürültülü bir sessizlikte
Susamışlık kokuyordu.
Buğdaya dokunsan kırılacaktı.

Sevdalanmıştı bulut,
Çocuksu hüznüyle sarmaladı havayı
Buğdaya kendini sağdıracaktı.

Ama kapadılar yolunu,
Sardılar havasını, düşünü
Bilmiyorlardı sevdayı, hüznü, ağlamayı
Kuruydular.
Buğday can çekişte, doğa bekleyiştleyen
Uzarlara gitmişti bulut.

SEZARYEN

Sessizliğin derinliğinde, arınmışlıkta,
Yalnızdı,
Çoğalıyordu doğmak için,
Doğumuna beş vardı.
Nefretin, kinin, acının sesi geliyordu uzaklardan
Ölmeye başlamasına, karanlığa geçişe
Doğuma
Beş vardı.

GENEL MÜZİK VE YAPILARI

-V-

İsmail BEYDEMİR

Arel'in Türklük ve Türkçecilik

Anlayışı: Yukarıdan beri, içinden örnekler aldığımız, sayın Arel'in yazılarını içeren kitapda; sayın Arel, yeri geldikçe, Türklük ve Türkçecilik sözcüklerini kullanıyor. 2. üzde; suzinak, suzidilara, şefkefza vb. makamları Türklerin bulduğunu ama adlarını Farsça koyduklarını yazıyor. Rahatülevrah, şevkitarab, zevkütarab... vb. makamları gene Türkler bulmuş ama, adlarını Arapça koymuşlar diyor. Bu makam, düzüm, perde vb. gibi müzikle ilgili birçok şeylerin Türkler tarafından bulunduğu savı, epey uzun bir yer tutuyor. Eğer, zamanında bu adlar Türkçe konulsaydı, bugün adlarına bakıp, müziğin Araplara ve Farslara maledilmesi olayı da olmazdı diyor. Ve de bundan böyle, kendisinin bu yöntemi tutacağını söylüyor ve yapıyor. Tekrekord karşılığına teldördün, monakord karşılığına teltek, trikord karşılığına tel üç, pentakord karşılığına da tel beş diyor. (kitabın 128. üzünde). Eşel - skala için ses merdiveni, ton-mod karşılığı ün-kol, sistema için ergin merdiven diye Türkçe adlar koyuyor. Cumhuriyetten sonra, Türkçecilik akımının M.Kemal eliyle yörungeye konulmasında amaç, ırkçı bir dil yapmak değildi. Bunun için de değişim isteyen solcular Türkçeciliği benimserken, tutucular Osmanlıcanın kulpunu bırakmadılar, gene de öyleler ya. Türkçecilik akımının tek amacı, Osmanlılıktan, Arap ve Acem kültüründen

kopmak, Türkçe konuşup Türkçe düşünen ve yazan yeni bir toplum oluşturmaktı. Sayın Arel'in de hangi kampda yer aldığını biliyoruz. Buradaki Türkçecilik özentisine de bir bakarsak Arapça ve Farsça'dan yakınmasına karşın, bu dildeki sözcüklere değip dokunduğu yok. Batı dillerine karşı olan Arel ve yandaşları, nasıl sıkıştıkça halk müziğine yapıştırlarsa, batıya karşı oluşlarını da dili öne sürerek, maskelerler. Bizim görüşümüz elbetteki hem batıdan, hem doğudan aldığımız tüm yabancı kökenli sözcüklerin dilimizden atılması yönündedir. M.Kemal dinciliği de bu yolu göstermektedir.

Sayın Arel, söz konusu kitabın 3-4. üzlerinde; Mekkareci, Muzikacıbaşı, Türk-i Asıl, Fer-i Türk-i gibi sözcüklerin anlattığı buluşların da Türkler tarafından yapıldığını, buna karşın Clément'in "Türkçe olan bu sözlerin İran müziği içinde gösterilmesi durumuna bakarak, İran müziğinin Türklerden alındığını savlarsak, ne dersin?" diye soruyor. Sanki İran müziğinin Türklerden alındığını söylememiş gibi, kendi kendini çelişkiye düşürüyor.

Yeri geldikçe belirttiğimiz gibi; Osmanlı Divan müziği yandaşları, Osmanlı'nın Türklüğünden, bu müziğin de Türk müziği olduğundan hiç şüphe etmez gibi görünürler. Bir kez daha yineleyelim ki, ne Osmanlı bizim anladığımız anlamda Türktür, ne de divanda toplanıp kendi sınıfsal müziğini yapanlar bizim

anladığımız anlamda Türktürler. Halktan kopuk, onun kültür ve dilinden habersiz, müziğini küçülten, dil-din-ırk ayrımı dışında sınıfsal birlik kurmuş topluluğun yaptığı, metafizik felsefenin ürünü müzikleri de, Türk değildirler. Günümüze baktığımızda, bunca yutturmaca sloganlarla topluma mal edilmeye çalışılan müziğin, yapımcıları ve yandaşlarının da kimler olduğu incelenirse; bu yargının doğruluğu daha iyi anlaşılır.

Bir zamanlar Orhan Veli, Arapça ve Farsça müzik deyimlerini değiştirip, Osmanlı divan müziğini anlanır duruma sokmayı amaçlıyordu. Tutucuların saldırısıyla, Orhan Veli de bu işi bıraktı. Sayın Arel eğer gerçekten Türk ve Türkçeci idi ise; niye O.Veli gibi yapmadı?

Osmanlılık-Cumhuriyetçilik-çağdaşlık savında bulunanlara, Bernard Shaw'un şu benzetisi ile yanıt vererek, Osmanlı divan müziği yandaşlarını yanıtlıyoruz: (Eğer evrime inanıyorsan, bütün alışkanlıkların hem sonradan kazanıldığını, hem de kalıtım yoluyla geçtiğine inanman gerek. Ne var ki, daha hepinizin kanında cennet bahçesi var sizin. Sizin böyle, eski fikirleri atmadan yeni fikirleri benimseyişiniz, hepinizi halk için tehlikeli insanlar haline getiriyor. Esasta hepiniz aşırı birer tutucusunuz; bilim gübresi şöylece üstünüze serpilmiş, içinize işlememiş sizin. Siyaset alanında tutucular ve gericilerin en aptalları, bilimde ise engelleyicilerin en bağnazları oluştunuz da bundan ileri geliyor. Ne zaman ileri bir hareket söz konusu olsa, hepiniz hemen aynı görüşle ortaya atılırsınız. Durdurun bunu, dövün, asın, dinamitleyin, ezin)

diyor Shaw, biz daha bir şey demiyoruz.

b)Halk Müziği: Müzik parçaları, bestecilerin bireysel eserleridir. Bir Beethoven bir Lemi Atlı bestesi, bestecinin yapabildiği değerde, yüzyıllar geçse de, bozulmadan olduğu gibi kalmak zorundadır. Bu eserler ne denli güzel olurlarsa olsunlar, bir kişinin ürünü, bir yeteneğin meyvesidirler. Halk müziklerinde bu kural yoktur işte. Belki bir parçanın bir ilk yapıcısı vardır ama, yüzlerce yıllarda bu yapımcının eseri, kendisinin bile tanıyamayacağı, yüzlerce bestecinin düzeltmeleri ve güzelleştirmelerine uğramıştır. Her çalıcı, her söyleyici ufak ufak katkılar yapıp, ortak bir beste, ortak bir duygu ürünü ortaya koymuşlardır.

Diğer müzik bölümlerinde de söylediğimiz gibi; halk müziklerinde de din - dil - ırk ayrımı olmadan, emekçi sınıfın duygularını yansıtan, sınıfsal müzik özelliği vardır. 1940'lı yıllarda yöremizin tanınmış davulcularından Cancık Dayı ile çalıştık. O zamanlar 80 yaşlarında olan dayımız, Ermeniler dönemini iyi bilirdi. Vahşen'de Ermeni klarinet ve keman çalanlarla da çalıştığını söylerdi. Ermenilerin de aynı bizim türkülerimizi ve oyunlarımızı yaptıklarını söylerdi. Din ve ırk ayrımı, sınıfsal ayrım olmadıkça, müziksel ayrımı getirmiyor. Elbetteki yanlış anlamaya gerek yok; bu savımız birlikte yaşanan ülke halkları için geçerlidir. Bizler bile Eğin ağzını Ermenice söyleyen eskileri gördük. Osmanlı divan müziği yandaşı nasıl ki; Rum-Ermeni-Yahudi-Çingene kökenli yurttaşlarımız bulunmuşsa, halk müziğimizi yapan ayrı ırktan halk insanları da bulunmuştur. Halkın ortak

malı olan halk müzikleri, küp yayıkta yayılan yoğurdun has yağı gibi güzel ve özür. Çok geniş duyguları anlatan ezgiler ve vurgu kalıpları, san'at müziği diye öğünülen, bilginlerin yaptığından çok daha ileri düzeylerde dir.

Türk halk müziği, 600 yıllık dönemde, Osmanlı yönetimince dışlanmış, halk gibi aşağılanmış tır. Buna karşın, halk kendi müziğini sevmiş, yaşamının bir parçası olarak da, geliştirip kuşaktan kuşağa günümüze getirmiştir. Cumhuriyetin getirdiği Halkevleri ve Köy Enstitüleri; halk üzerine eğilip, onun varlığını kabullendikçe, halk müziği de var sayılıp, değere konulmuştur. Çağdaşlık yöntemini kesen 1950 olayı, dönen tekerleğe taş koymuştur. Cumhuriyetin müzik politikası içinde yerini alan Ankara Devlet Konservatuvarı, M. Sarısözen gibi bir değeri bünyesine alarak, çalışmaları kolaylaştırmış tır. 1960 sonrası, halka dönüklük gene depremiş, 27 Mayıs sonrası, M. Sarısözen için yeniden çalışma ortamı getirmiştir.

Halk müziğimize değ er verir bir gözle bakan sayın Sarısözen, onun teknik yapısını inceleyip, metodlaşt ırılmış tır. Nota yazımlamasında donanıma konulan sayılardaki vurguyu; 5/8 imini, 2+2+3,2+3+2,3+2+2 gibi anlamlaşt ırılmış tır. Tüm yazımlamalarda ritmin donanımındaki imleri bunun gibi yazımlanarak, büyük bir karmaş anın ö nü kesilmiştir. Sayın Sarısözen 1 komadan 9 komaya dek adlandırılan imleri 'b' üstü 1,2,8 gibi koma sayılarını koyarak, yabancı kökenli adları silip atmış tır. Bu kuraldan en çok yararlanması gereken Osmanlı divan müziği iken, Osmanlılıktan çıkmamak için inatla yerlerinden

kıpırdamıyorlar. Halk müziğinin ilkel olmadığını, sanatlı bir müzik olduğunu, gerek yurdumuzda ve gerekse yurt dışında Sarısözen'in ç abaları sonucu kanıtlad ık.

Halk müziğimizin aralık sistemi tampera sistemle uyuşmaya elverişlidir. Bir sekizliyi ondört aralığa bölen halk müziğimizde, Mi ve Sİ perdelerinde üçer komalık birer aralık daha vardır. Bu aykırılık da çağdaşlaş ma karş ılığ ında bırakabilmektedir. Batı sazları ile (yani tampera sisteme göre yapılmış sazlarla) yapılabilen halk müziğimiz, dış a açılma yolunda büyük adımlar atmış tır. Sayın Livaneli, sayın Saltuk gibi sanatçılarımız, halk müziğimizi ve halkımızın müzik sembolü olan bağlamayı, yurt dışında çalış tıkları büyük orkestralarla dünyaya tanıtmaktadırlar. Özellikle 12 Eylül hareketinin temel felsefesini oluşt uran Osmanlılık, divan müziği konservatuvarlarını çoğ altırken, bazı yerlerde küçük dallarda halk müziğine yer vermekle yetinmektedir.

Divan müziğinin halk müziğinden ald ığını savlad ığı onüç basit makama, halkça adlar vermemelerine karş ın, halk müziğ inde adı garip olan hicaz makamını, hümayun, uzal, zirgüle gibi dört gezide sayarlarken; halk garip makamının 16 türünü yapmış ve kullanmış tır. Divan müziği yandaşlarının yönetiminde bulunan Konservatuar yöneticilerinin, halk müziğ inin teknik yapısının incelenmesini istemediklerini sanıyoruz. Bu korkunun kendi müziklerini gölgede bırakacağı izlenimlerinden ileri geldiğini sanıyoruz.

Ritm yönünden de divan müziğ inden çok ileri yapıda bulunan halk müziğ imizin 2+3+3+2+2+3,2+2+2+3+2+3,2+2+2+3+

3 vb. düzümlerini, yüzyıllarca saraylarda yiyip içen, müzikten başka bir şey düşünmeyen müzik bilginleri bulamadıkları gibi, halkla ilişki kurup görememişlerdir de. Binlerce yıllık değerleri taşıyan halk müziğimiz, sonsuz bir hazine niteliğinde, araştırmacılarını beklemektedir.

Yöremizde Halk Müziği: Ortak ekonomik koşullarda ve ortak doğada yaşayan insanların türleştirdikleri , özel koku ve renk verdikleri müzikleri oluşur. Bu ortaklık yöremizde Eğin-Arapkir-Ağın üçlüsü içinde (diğer folklor dallarında olduğu gibi) vardır. Yakın geçmişte, Eğin-Arapkir-Ağın-Çemişgezek gibi yerleşim yerlerinde Ermenilerin varlığı bilinmektedir. Daha da ileri gidilerek, Anadolu'ya gelen Türkler, buralarda Ermeni ve Kürtleri bulmuşlardır. Kürtlerin ayrı bir ırk olup olmadıkları bizim konumuz ve bilgimiz dışındadır. Ancak Kürtlerin de bir kültürü ve müziğinin varlığı inkâr götürmez. Yöremizde, ağır halaylarımız ve gelin ağlatma gibi parçaların, dört vuruş dokuz zamanlı aksak düzümlerinde, aksağın ikinci ve üçüncü vuruşlarda bulunması, Anadolu halk müziği için de önemli bir orijinallik gösterir. Çemişgezek-Eğin-Arapkir-Ağın yöresindeki bu durumun, Ermenilerden kalma bir düzüm olduğu kanısındayız. Dört vuruş on zamanlı, aksağın birinci ve dördüncü vuruşlarda, divan müziğindeki aksak semâi düzümünde eski halaylarımız, örneği az bulunan orijinallikteki parçalardır.

4-Cumhuriyet, Mustafa Kemal ve Müzik: 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkan Mustafa Kemal'in, kuracağı devletin tüm

yapısı, kafasında kurumsallaşmıştı. Bu devlet; Osmanlı kokuşmuşluğunu, doğulu kafayı atıp, çağdaş toplum yapısını gerektiren yapıda oluşacaktı. 29 Ekim 1923'de adını koyduğu devlet düzenini, batılı anlamda bir devlet düzenine oturttu. Giyim kuşam, yazı, dil devrimleriyle, doğululuktan, Osmanlı'lıktan çekip çıkardığı Türk toplumunu, eski düşünce ve kültürden kurtarmanın ilk adımlarıydı. Yeni bir kültür, yeni bir toplum düzeni içinde oluşacak, bu kültüre de gerekli olacak müzik verilecekti. Bu verilme zorlama yolu ile değil, eğitim yolu ile yapılması gerekeceğinden, bu eğitimi veren, batı müziği işleyen devlet kuruluşları getirildi, batıda bu yolda eğitim alan yetenekler geliştirildi. Çağdaş dünyada adımızı duyuran tüm Türk müzisyenler, bu dönemin eğitiminde yetişti. Ziya Gökalp'ın Türkçülüğün Esasları, inceleme ve kuramlaştırma kitabında, asıl Türk müziğinin halk müziği olduğu, bunun da çağdaşlaşmaya, batı tekniği ile yapılmaya elverişli olduğu, çağdaş Türk müziğinin bu müzik olacağını bildirmesi; M.Kemal'in de kabul ettiği bir kuraldı. Müzik hakkında M.Kemal'in görüşü bu olduğundan, Cumhuriyetin müzik politikası da bu yolda düzene konulmuştu.

Cumhuriyetin müzik politikası 1950 yılına dek böyle gelirken, M.Kemal'in bir eğlenti anında okuyucuya uyup "cana rakibi handan edersin" şarkısını söylemesi tez tez anımsatılarak, Osmanlı divan müziğini canlandırılmasına ayak tutuldu. Ve divan müziği de Osmanlı'lıkla birlikte dirilip, iktidarın baş köşesine oturtuldu.

(Devam edecek)

FOTOĞRAFLARLA ANILAR (*)

Soldan Sağa (Ön sıra):
1-İbrahim Satır (ölü),
2-Murat - Dicle Soylu,
3-Gülşen Satır,4-Özdilek
Tüzün,5-Taner
Berikman. (Orta Sıra):
1-Sebahat İkinci,
2-Müzeyyen Aksoy,
3-Fahire Soylu,4-Fatma
Öztürk,5-Bayan Satır,
6-....., 7-Naciye
Özkul (ölü). (Arka sıra):
1-Hüseyin Aksoy (ölü)
,2-Ülkü Soylu,
3-Saadettin Soylu
(ölü),4-Sedat Özkul,
5-Nihat İspir,6-Nedim
Gençosmanoğlu (ölü),
7- Gülcan Öztürk,
8-Münire
Gençosmanoğlu,
9-Nazmi Apak,
10-Aysel Soylu,
11-Vakıf Özkul,12-Halim
Özkul (ölü)
13-Hüseyin Tüzün (ölü)

Soldan Sağa (Ön sıra):
1- Dicle Soylu, 2-Özcan
Öztürk, 3-Fatma Öztürk,
4-Fahire Soylu-Murat
Soylu, 5-Necla Apak
(Atalay),
(Arka sıra): 1-Saniye
Beydemir (ölü),
2-Zeynep Beydemir,
3-Sabahat İkinci,
4-Fikret Omay,5-Vasfiye
Bilgin (ölü), 6-Özdilek
Tüzün, 7-Ülkü Soylu.

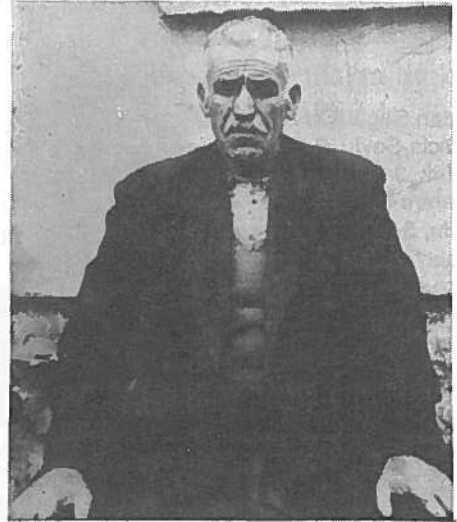

Soldan sağı: 1-2 Gülcen-Özcan Öztürk kardeşler, 3- Metin Tüzün, 4- Necla Apak (Atalay),
5-6- Mahmut-Sabahat İkinci'nin çocukları, 7-Dicle Soylu, 8-Murat Soylu.

1930'lu yıllar Şeref Hocaoglu-Deli Osman

Ağın'ın Kuzgeçe Mahallesi Sakinlerinden
Merhum Polis Mustafa Yalçın

(*) Mart'95 sayımızda fotoğraflar ters basıldığından düzeltir, özür dileriz.

G Ü L M E C E

Derleyen:
Aliuşağı Gençlikten Uğur KAYA
Ankara

★ TABAK

Yargıç kadının kocasına sordu:

-Eşinizin başına tabak attığınız için burdasınız; yaptığınıza pişman mısınız?
-Hem de nasıl? Çok değerli bir tabaktı.

★ PAPAĞAN

Adam açık artırma sonucu 10 milyona bir papağan almıştı

Parayı öderken:

-"Bari konuşabiliyor mu? " diye sordu.

Papağanı satan:

-"Elbette" diye cevap verdi.

Karşı tarafta durmadan fiyatı artıran kimdi sanıyorsunuz!

★ KOLYE

Okulun veda gününde Tülay'ın üzerinde uçak resmi olan güzel bir kolyesi vardı. Sınıf arkadaşlarından Tarık, Tülay'ı dansa kaldırmıştı. Dans boyunca Tarık, Tülay'ın kolyesine hayran hayran bakmıştı. Dans sonunda Tülay sordu:

-Kolyemdeki uçağı çok mu beğendiniz? İsterseniz size verebilirim.

Bunun üzerine Tarık:

-Uçağı değil alanını beğendim.

★ OLUYORMUŞ

Adam hiç durmadan 2 litre su içeceğini iddia ediyordu. Biri yüzbin liralık bahis teklif etti.

Bunun üzerine adam:

-Bana beş dakika müsaade... deyip dışarı çıktı.

Biraz sonra dönüp bahsi kabul ettiğini söyledi ve iki litre suyu zar zor içebildi.

Arkadaşları:

-İyi ama, demin niye dışarı çıktın? diye sordular.

Beriki:

-İçip içemeyeceğimi anlamak için bir deneme yapmak istedim ve iki litre su içtim.

Baktım ki oluyor, bahsi kabul ettim...

★ SINAV

Bir fabrikaya sınavla eleman alınıyordu. Bizim Rıza da sınavdaydı. İlk soru şuydu; "Heterodin ne demektir"

Rıza uzun zaman kara kara düşündü. Sonra şu yanıtı yazdı ve çıktı:

-İşe alınmıyorum demektir!

H A B E R L E R

- ★ Hafize-Mefail Reka'nın kızları Emine ile hemşehrimiz ve Yönetim kurulu Üyemiz Fatma Soner Bilgin'in oğulları Alper 6.Mayıs.1995 günü, Gölbaşı TEK Sosyal Tesisleri Lokalinde evlenmişlerdir. Genç çifte yaşam boyu mutluluklar dileriz.
- ★ Hüseyin Yıldırım'ın kızı Serap ile A.Halim Özer'in oğulları Ümit Namık 18. Haziran.1995 günü Ankara Vedat Dalokay kokteyl salonunda evlenmişlerdir. Gençlere ömür boyu mutluluk diler, sevgili hemşehrilerimizi kutlarız.

AĞIN

İsmail BEYDEMİR

- 1- Ağın ve yöresinde, binlerce gencin düğünlerini yapan, Peküsülü Klarinetçi Ahmet, yıllarca çektiği hastalığa yenilerek yaşamını yitirmiştir. Ölümü ile Ağın folklor ağacının bir yaprağı daha kopmuştur. Tüm yakınlarına başsağlığı, kendisine de rahmet dileriz.
 - 2- Saatçi Mehmet dayımızın damadı, Andiri'li Vehbi Güzel arkadaşımızın anası Mart ayı içinde ölmüştür. Ölüye rahmet tüm yakınlarına başsağlığı dileriz.
 - 3- Avukat Mustafa Kurtkaya ağabeyimizin torunu, Nihat'ın kızı Eskişehir'de pencereden düşerek yaşamını yitirmiştir. Onbeş yaşındaki genç ölüye tanrıdan rahmet, tüm yakınlarına başsağlığı dileriz.
 - 4- Ağın'ın renkli kişilerinden Şevki Dayı ölmüştür. Tüm yakınlarına başsağlığı dilerken, sevgili Şevki dayımıza da rahmetler dileriz.
 - 5- Malatya'da oturmakta bulunan Süderek'li İsmail dayı ölmüş, Cenazesi Ağın'a getirilmiştir. Ölüye tanrıdan rahmet, tüm yakınlarına da başsağlığı dileriz.
 - 6- Bu yıl yağmurların da bol yağmasından, yöremiz dağları yeşile boyandı. Meşe göbeğinin de bol olacağı sanılmaktadır.
 - 7- 1984 yılında yapılan Ağın içme suyu şebekesinde, 300 tonluk ana depo, döşenen boruların basıncının üstünde bir basınca ulaşması sonucu, kullanılamaz duruma gelmiş ve yer altında çürümeye terk edilmişti. Günün yöneticisi ile müteahhit arasında kalan, ana deponun 30 metre yukarı alınması sonucu, bu ortam doğmuştur.
- İller Bankasına yapılan başvuru üzerine, kullanılamaz durumdaki bu şebekenin yeniden yapılması uygun görülerek, Genel Md. 14.08.1992 gün, 42950 sayılı sözleşme, Ağın Belediyesi ile, yapılmıştı. Şimdiki, elekçi bahçesi yakınındaki derin kuyunun 25

yıl ömrü olduğu, uzmanlarınca bildirildiğinden, kaynak sularına başvurma gerekmiştir. Bunun için de, şimdiki MURADOĞLU suyunun, Ekireğin MEMET DERESİ ile SULAK ve ORTA ANDİRİ'nin paha suyunun (sulama mevsimi dışında) kullanılması planlanmıştır. İçme suyu şebekesinde:

- a) Ekirek mahallesinde SULAK da var olan suya ek olarak drenaj yapılmış, bu drenajdan yeterli su çıkarılmış, Sulakla mahalle arasında 50 m³ lük bir deponun hafriyatı yapılmıştır.
- b) APUŞMA mahallemizde, köyün 500 mt. üstünde bir drenaj yapılacak, buradan 0.16 lt/sn su bulunduğu taktirde, köyün üstünde depolanıp dağıtım, su bulunmadığı taktirde ise, köy altındaki çeşmenin kullanılması çalışmaları başlamıştır.
- c) EKİREK'de yapılan 50 m³ lük depodan, Aşağı ANDİRİ mahallesi de yararlanacaktır.
- d) ORTA ve YUKARI ANDİRİ mahallemiz için, orta Andiri paha suyunun suyu, iki mahalle üzerinde depolanacak ve dağıtım yapılacak.
- e) MURADOĞLU kaynağında drenaj yapılacak, artı olarak elde edilecek suyla 100 m³ lük bir depo yapılacaktır. Özellikle bir yer altı ırmağından beslendiğine kesin gözü ile bakılan bu drenajın çok iyi sonuç vereceği tahmin edilmektedir.
- f) ALUŞAĞI mahallemizdeki depo yenilenecektir.
- g) 300 tonluk var olan depomuzun sızıntı durumu giderilecek, EKİREK MEMET DERESİN'den yapılacak drenajla elde edilecek su, doğruca bu depoya getirilecektir.
- h) LİSE yanındaki MEZARLIĞI ÇELEBİ DERESİ yamacında, eski Hozakpur yolunun üstünde bir depo yeri hafriyatı yapılmıştır.

27.04.1995 günlü yer teslim tutanağı ile, İnşaat Müh. Derviş BAKIR, İller Bankası 12. Bölge müdürlüğü ile, girdiği eksiltmede 15 milyar keşif bedelli bu işi, % 18.90 kırarak, 12 milyar 570 milyon 500 bin lira ile üstlenmiş, gelip işe de başlamıştır.

- 8- Hozakpur köyünden emekli öğretmen Mehmet Özpek, üç aydır koma durumundan kurtulamayarak ölmüştür. Bir beyin ameliyatı geçiren güleç hemşehrimize tanrıdan rahmet, tüm yakınlarına başsağlığı dileriz.
- 9- Bu yılın OT YILI olduğu söyleniyor. Ekirek Mahallesinden ABA (91), yaşamım boyunca böyle otlu yıl görmedim diyor. Dağlar bile yoncalık gibi, diz boyu GILDIRIKLI YONCA oldu. Bağlarda tevekler görünmüyor. Ot yüzünden bu yıl tek bir tane bile meşe göbeği (mantar) çıkmadı. Otun çok olduğu yıllarda göbek olmaz diyorlar ama, otun çok çok olduğu bu yıl, göbeğin hiç yok olması da hoş değil. Bembeyaz Osmanbaşı ve HEKEMAT yemyeşil, Yeşil Ağın, yemyeşil AĞIN oldu.

AĞIN Düşün ve Sanat

Dergisinin Sayın Okurları;

Dergi bağışları 1994 yılı için,

300.000-TL., 1995 yılı için

500.000.-TL olarak

101843 nolu Posta Çek hesabına

gönderilmesi rica olunur.

Paralar peşin olarak gönderilirse

vadeli yatırımla elde edilen faiz

dergimizin birkaç sayısını

amortize edecektir.

AĞIN

Kültür ve Yardımlaşma

Derneği